

Marek Cybulski

"Teksty biblijne w najstarszych zabytkach piśmiennictwa kaszubskiego (XVI–XVIII w.)",
"Wpoczątku było Słowo... Najstarsze kaszubskie teksty biblijne", Adam Ryszard Sikora, Poznań 2009, Kartuzy 2009 : [recenzja]

Acta Cassubiana 13, 390-392

2011

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

Marek Cybulski

o. Adam Ryszard Sikora OFM, *Teksty biblijne w najstarszych zabytkach piśmiennictwa kaszubskiego (XVI–XVIII w.),*

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza – Wydział Teologiczny,
„Studia i Materiały” 123, Poznań 2009, ss. 149

o. Adam Ryszard Sikora OFM, *Wpoczątku było Slowo... Najstarsze kaszubskie teksty biblijne,*

Oficyna Czac, Kartuzy 2009, ss. 146

Òjc Ryszard Sykòra, doktor habilitowóny, francyszkana, dolmòcz kaszëbsczi Ewangelëji, robiòrz Teologòwégò Fakùlteta Uniwersyteta Adama Mickiewicza w Pòznaniu, w jednym rokù przëszëkòwòł nama dwie czekawé ksążczi. Zajimò sã òn nôstarszima kaszëbsczima tekstama z XVI–XVIII stolëcò i ò tím téz są prezentowóné tuwò dokazë. Chòc ò stòrokaśzëbszczich tekstach rozmajiti ùczali pisałë ju dosc tëlé (je to widzec pò dosc bòkadny bibliografiji dodóny do òbù ksążków Sykòrë, choc to doch nie je wszëtkò, ò czym świòdzczi słowò „wybór”), to równak taczé ùchwòcenié sprawë, jak zabédowòł ùsòdzca, je „pionierskie w aspekcie zainteresowań biblistyki i teologii” (słowa z wëdòwny recenzëji profesora Jerzego Trédra pòdóné na òbkłòdce pierszi ksążczi). Pierszò z òpisónëch ksążków to ùczbòwi, teologòwi dokòz, dlò ùczalëch, a drëgò mòże zacekawic wszëtczëch czëtënców.

Dokazë Sykòrë skłòdajã sã z *Wprowadzenia*, sztërzech rozdzelów i z nadczidli wëżi *Bibliografii*. Kòzden z rozdzelów òpisëje jinã stòrodòwnotã (I – *Duchowne piesnie* Szymona Krofeja, II – *Małi Katechizm* Michała Pontanusa, III – *Perykopy smòldzińskie*, IV – *Śpiewnik starokaszubski*) i skłòdò sã z pòdrozdzelów: *Autor* abò *autorzy przekładu*, *Opis zabytku*, *Statystyka tekstów biblijnych w zabytku*, *Teksty biblijne*. W drëdżi ksążce, jakno barżi pòpularny, na pòczatkù je *Przedmowa* profesora Jerzégò Trédra (s. 5–7), téz *Statystyka tekstów biblijnych* nie je akùròtnò, bò je pòdónò òglowò dlò wszëszczëch stòrodòwnotów na kùncu, a dali je jesz

w ni *Aneks*, co sã sklôdô z dwùch dodôwków: I. *Wystawa najstarszych zabytków piśmiennictwa kaszubskiego w Muzeum Piśmiennictwa i Muzyki Kaszubsko-Pomorskiej w Wejherowie*; a téz II. *Verba Sacra. Biblia Kaszubska. Najstarsze kaszubskie teksty biblijne*. W tim drëdzim dodôwkù je mòwa o wiôldzim kùlturowim wëdãrzenim, òrganizowónym przez ùczalëch i artistów z Pòznania, czedë co rokù w wejrowszi farze je swiãto kaszëbszi mòwë, a stôrodôwné tekstë piãkno przepòwiôdô wiôlgô pòlskô aktorka, Danuta Stenka. Dali sã krótczé tekstë: *Narodziny piśmiennictwa kaszubskiego* (s. 129–131), *Autorstwo tekstów i główne właściwości ich języka* (s. 131–133), *Dramatyczne położenie Kaszubów na Pomorzu Zachodnim* (s. 133–135) i *Ceynowa jako budziciel ludu i pionier współczesnego piśmiennictwa kaszubskiego* (s. 135–137). Òbie ksążczy sã bògato zòbrôzkòwóné, sã òdjimniãcò placów, gdzie pòwstałë stôrokaszëbsczë ksążczy, abò tëch, gdzie sã lëdze z nich mòdlëlë (kòscół w Bëtowie, kòscół w Smòldzënie, téz i jegò westrzódk, pałac Anny de Croy tã, zómk w Bëtowie), a téz ùczalëch i jinëch lëdzy zasłużonëch dlô jich wydaniô abò rozszerzëniô wiedzë ò nich (Reinhold Olesch, Friedhelm Hinze, Hanna Popowska-Taborska, Halina Kamińska, Danuta Stenka).

Jeżlë jidze ò tekstë ze Stôrégò Testamëntu Swiãtëch Pismionów w stôrodôwnocë Krofeja, Sykòra nalôzł tuwò 96 pieśni w drëcznym tekstu i 57 w rãkòpisnym dodôwkù, a westrzód nich blòs trzë to sã prosto dolmaczënczi biblëjowëch psalmów, a zaòstałë to „jedynie pieśni oparte na motywach biblijnych” (s. 34, *Teksty biblijne w najstarszych zabytkach...*), i trzënosce wëjimków z jinëch ksągów Stôrégò Testamëntu. Z Nowégò Testamëntu je tuwò *Modlitwa Pańska* (bò chòc ni ma jí w zbiérnym tekstu, le „poszczególne wezwania *Modlitwy Pańskiej* rozpoczynają każdą kolejną zwrotkę pieśni XLVIII”) (s. 39, *Teksty biblijne w najstarszych zabytkach...*), trzë pieśni z *Ewangelii według św. Łukasza* i „czternaście krótszych wersetów z ośmiu ksiąg” (s. 35 *Teksty biblijne w najstarszych zabytkach...*).

W *Malym katechizmie* Pontanusa wikszë dzël dołmaczënków ze Stôrégò Testamëntu to sã psalmë (razã 115 wierzótów), jesz do te sã wëjimczë z Piãcoknëdzi, Drëdzi Knëdzi Kroników, a téz z knëgów: *Przësłowiów*, *Mądroscy*, *Syracha*, *Izajasz*, *Jeremiasza*, *Joela* i *Zacharëjasza*. Zato z Nowégò Testamëntu mómë tuwò „fragment *Pierwszego Listu swiãtégò Piotra*” (s. 65) i dlëgszi wëjimk Pańszci Mãczy z *Pasji* oraz w pierwszym dzëlu z szesnôstu knëgów : z czëtërzech *Ewanielëji: wedle swiãtégò Mateusza, wedle swiãtégò Marka, wedle swiãtégò Łukasza, wedle swiãtégò Jana, Dzejów Apostolów*, z lëstów swiãtégò Pawła: *do Rzymianów, do Korintczików, do Galatczików, do Efezjanów, do Kolosanów, Pierwszégò Lëstu do Tesaloniczanów, Pierwszégò i Drëdzégò Lëstu do Timoteusza, do Titusa, do Hebrajczików* oraz z *Pierwszégò Lëstu swiãtégò Piotra*.

Dlëgszë biblëjowë tekstë òbjimujã tzw. *Perykopy smòldzińskie*. Tak téz sã tuwò wëjimczë z pòstãpnëch knëgów: ze Stôrégò Testamëntu: *Lëczbów*, *Psal-mów*, *Izajasz*, *Malachiasza*, a z Nowégò Testamëntu: szëtërzech *Ewanielëji*

wedle swiätégò Mateusza, Marka, Łukasza i Jana, Dziejów Aposztołów, Lëstów swiätégò Pawła do Rzymianów, Pierwszégò i Drëdzégò Lëstu do Korintianów, Galatów, Efezjanów, Filipianów, Kolosanów, Pierwszégò Lëstu do Tesaloniczanów, Titusa, Hebrajczików, swiätégò Jakùba, z Pierwszégò i Drëdzégò Lëstu swiätégò Piotra, z Pierwszégò Lëstu swiätégò Jana, a téz z Apòkalipsë swiätégò Jana.

Gdy jidze ò òstatną analizowóną stòrodòwnotã, to je *Śpiewnik starokaszubski*, Adam Sykòra pisze, że tuwò „można stwierdzić obecność dziesięciu pieśni opartych na *Psalmach* biblijnych” (s. 124, *Teksty biblijne w najstarszych zabytkach...*), równak temù że są to parafrazë psalmów, gdzie biblëjowé tekstë przemiészóné są z swòjim ùrobkã ùsòdzców, autor ksążczy nie wëdził tuwò biblëjowëch tekstów i nie pòdòł jich statisticzi.

Prezentowóné dokazë òjca Adama Riszarda Sykòrë to wòtrné i zajmne ksążczy. Z tekstów nòstarszëch kaszëbszczëch stòrodòwnotow ùczali francyszka-na, latosy stolem, wëdostòł biblëjowé wëjimczì, wëdził je, pòrechòwòł i skatalogòwòł, a pò przeprowòdzony analize przedrëkòwòł w swòjich robòtach. I tak czëtińc dostòwò do rãczy òd òjca Sykòrë ùczbòwã analizã swiätëch tekstów z dołączonyma do ni samima tekstama w dwù ùjimiacach, ùczbòwi i pòpùlarny, co mòże gwësno pòmòc w dalszëch badérowaniach, a téz lëdzóm zajinteresowónym kaszëbizną dac potrzebnią wiedzã, pòkazac, jak sã przòdë mòdlëlë lëtersczi Kaszëbi.